

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Andra kammaren.

Nr 2.

Tisdagen den 14 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Bovell* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 3, med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen;

nr 4, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § 3 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister;

nr 5, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol;

nr 6, med förslag till lag om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ;

nr 7, med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 om vissa aktiebolag, som driva lånerörelse;

nr 8, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse;

nr 13, angående beredande av ålderdomsunderstöd åt s. k. lädbrevbärare vid postverket; och

nr 14, angående förhöjning för år 1930 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

I enlighet med därom den 11 innevarande månad fattat beslut skulle nu företagas val av ledamöter i de ständiga utskotten; och anställdes först val av ledamöter i konstitutionsutskottet.

Därvid avlämnades 186 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Sävström*,

» *Magnusson* i Tumhult,

» *Engberg*,

» *Gustafson* i Kasenberg,

» *Jansson* i Edsbäcken,

» *Borg*,

» *Persson* i Trången,

» *Pehrsson* i Göteborg,

» *Hallén* och

» *Forssell*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Andra kammarens protokoll 1930. Nr 2.

§ 3.

Härefter företogs val av ledamöter i statsutskottet.

Därvid avlämnades 144 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Anderson* i Råstock,
- » *Wiklund* i Brattfors,
- » *Jansson* i Falun,
- » andre vice talmannen *Nilsson*,
- » *Bengtsson* i Norup,
- » *Carlsson-Frosterud*,
- » *Olsson* i Kullenbergstorp,
- » *Olsson* i Blädinge,
- » *Törnkvist* i Karlskrona,
- » *Holmgren*,
- » *Wigfors* och
- » *Olofsson* i Digernäs.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 4.

Vidare företogs val av ledamöter i bevillningsutskottet.

Därvid avlämnades 120 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Månsson* i Furuviik,
- » *Jönsson* i Boa,
- » *Johansson* i Arkösund,
- » *Bengtsson* i Kullen,
- » *Hamrin*,
- » *Lövgren*,
- » *Olsson* i Golvvasta,
- » *Nylander*,
- » *Björklund* och
- » *Nilsson* i Hörby.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 5.

Vid nu anställt val av ledamöter i bankoutskottet avlämnades 91 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Borggren*,
- » *Winkler*,
- » *Bäcklund*,
- » *Svensson* i Betingetorp,
- » *Wikström*,
- » *Lovén*,
- » *Ryberg* och
- » *Carlsson* i Solberga.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 6.

Företogs val av ledamöter i första lagutskottet.

Därvid avlämnades 78 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Lindqvist* i Halmstad,
» *Nilsson* i Antnäs,
» *Lindley*,
» *Björkman*,
» *Olsson* i Ramsta,
» *Hedlund* i Östersund,
» *Johansson* i Brånalt och
» *Christenson*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 7.

Vidare företogs val av ledamöter i andra lagutskottet.

Därvid avlämnades 86 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Magnusson* i Kalmar,
» *Magnusson* i Skövde,
» *Hage*,
» *Ros*,
» *Jeppsson*,
» *Johanson* i Stockholm,
» *Johanson* i Hallagården och
» *Andersson* i Rasjön.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 8.

Slutligen anställdes val av ledamöter i jordbruksutskottet.

Därvid avlämnades 85 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Johansson* i Uppmälby,
» *Pettersson* i Bjälbo,
» *Sköld*,
» *Hedlund* i Häste,
» *Carlström*,
» *Uddenberg*,
» *Andersson* i Grimbo och
» *Svensson* i Grönvik.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 9.

Enligt därom av kammaren den 11 i denna månad fattat beslut företogs vidare val av ledamöter i utrikesnämnden.

Därvid avlämnades 91 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Hansson* i Stockholm,
- » *Magnusson* i Tumhult,
- » *Larsson* i Västerås,
- » andre vice talmannen *Nilsson*,
- » *Ekman*,
- » *Engberg*,
- » *Olsson* i Kullenbergstorp och
- » *Lithander*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utrikesnämnden.

På hemställen av herr talmannen beslöt kammaren, att underrättelse om detta val skulle genom utdrag av protokollet meddelas riksdagens kanslideputerade med anmodan till dem att låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om det verkställda valet.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2—9 här ovan omnämnda valen.

§ 11.

Ordet lämnades härefter till **herr förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta att Kungl. Maj:ts proposition nr 1 uppföres sist på morgondagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 12.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition nr 2, angående försäljning av postverkets fastighet i Trollhättan.

§ 13.

Kungl. Maj:ts å rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit, som nu föredrogs, lades till handlingarna.

§ 14.

Härefter föredrogs var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till bankoutsittet motionerna:

nr 1 och 2 av herr *Törnkvist* i Karlskrona; samt

nr 3 av herr *Magnusson* i Kalmar;

till jordbruksutskottet motionerna nr 4 och 5 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr 6 av herr *Johansson* i Brånalt *m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 7 av herrar *Ericsson* i Sörsjön och *Olsson* i Rödningsberg; samt

till behandling av lagutskott motionen nr 8 av herr *Spångberg m. fl.*

§ 15.

Föredrogs och remitterades till statsutskottet riksdagens revisorers berättelse om den år 1929 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning.

§ 16.

Härpå föredrogs var för sig och överlämnades till bankoutskottet riksdagens år 1929 församlade revisorers berättelser angående riksbanken; samt om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

§ 17.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott justitieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

Tryckfrihetskommitténs berättelse lades till handlingarna.

§ 18.

Vidare föredrogs och remitterades till behandling av lagutskott militieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

§ 19.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 13 januari 1930.

Sedan kammarens plenum denna dag avslutats, sammanträdde med herr talmannen de ledamöter av kammaren, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, till fullgörande av berörda uppdrag.

Därvid beslöts till en början, att kanslitjänstemännen skulle utgöras av en notarie, fyra förste stenografer, sexton stenografer, en förste kanslist, en registrator och sex kanslister.

Härefter genomgingos de ingivna ansökningshandlingarna, varefter deputerade antogo till:

notarie:

revisorn *E. Lindblad;*

förste stenografer:

sekreteraren *G. Tägtström,*
ombudsmannen, jur. utr. kand. *C. F. Schött,*
sekreteraren *R. Hellberg* och
fil. lic., teol. kand. *A. H. F. Reuter;*

stenografer:

revisorn *F. Blom,*
revisorn *P. B. Romare,*

kammarskrivaren *A. Michal*,
 krigsrådet *L. Norrman*,
 e. o. hovrättsnotarien *E. H. Wallin*,
 aktuarien, fil. kand. *E. Bergendal*,
 kammarrättsrådet *S. Norrman*,
 kamreraren *P. Sterne*,
 e. o. hovrättsnotarien, jur. kand. *M. D. Hjertstrand*,
 telegrafkontrollören *E. Dahlén*,
 notarien, fil. kand. *H. A. Heimbürger*,
 e. o. hovrättsnotarien, jur. lic. *Hj. Karlgren*,
 e. o. hovrättsnotarien, jur. kand. *G. Lidbom*,
 e. o. hovrättsnotarien, jur. kand. *E. A. Romare*,
 e. o. hovrättsnotarien, jur. kand. *A. Norrman* och
 marinintendenten *R. Lindström*;

förste kanslist:

notarien, jur. utr. kand. *O. M. F. Seth*;

registrator:

sekreteraren *P. W. A. Hammarskiöld*; samt

kanslister:

förste telegrafassistenten *A. H. Gärdin*,
 fil. lic. *N. G. Lindskog*,
 registratorn *G. Britth*,
 e. o. hovrättsnotarien, jur. kand. *G. O. S. Nilson*,
 jur. stud. *J. Löf* och
 fröken *Vera Karlgren*.

Det skulle åligga de antagna kanslisterna att vid behov tjänstgöra jämväl vid diskussionsprotokollet.

Här skulle antecknas, att Seth, Hammarskiöld och Gärdin redan den 7 samt Lindblad, P. B. Romare och Michal redan den 10 innevarande januari på särskild anmodan inträtt i tjänstgöring hos kammaren.

Beträffande därefter vaktbetjäningen beslöt herrar deputerade, att 15 vaktmästare skulle jämväl vid denna riksdag anställas hos kammaren; och antogs därvid till vaktmästare att tjänstgöra tillsvidare under innevarande riksdag *C. G. E. Carlberg*, *S. W. Hellborg*, *H. E. E. Eklund*, *C. H. Björklund*, *W. Zetterqvist*, *A. Hj. Lindgren*, *E. E. Johansson*, *E. Andersson*, *G. A. Zeffe*, *R. Johansson*, *Th. G. Bergman*, *G. V. Öberg*, *J. A. Eriksson*, *G. A. Alfvén* och *L. Jönsson*.

Till förste vaktmästare förordnades Carlberg, och åt Hellborg uppdrogs att ombestyra utdelning av ankommande postförsändelser.

Det skulle åligga de antagna vaktmästarna att vid behov och i den mån så ske kunde utföra jämväl annan tjänstgöring hos riksdagen.

Slutligen skulle här anmärkas, att Carlberg, Hellborg och Björklund redan den 2 samt de övriga vaktmästarna redan den 9 denna månad börjat tjänstgöra hos kammaren.

Är och dag som ovan.

In fidem
Per Cronvall.

§ 20.

Avgåvos följande motioner nämligen av:

herr *Ekman m. fl.*, nr 9, om anslag till utjämning av kostnaderna för uppehållandet av folkskoleväsendet;

herr *Olsson* i Ramsta, nr 10, med förslag i fråga om visst åläggande för tillverkare och försäljare av smörblandat margarin;

herrar *Berg* och *Västberg*:

nr 11, om bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt barn jämväl till andra statens befattningshavare än lots- och fyrpersonalen; och

nr 12, om inackorderingsbidrag åt kronojägaren Herman Ax:son Landers skolpliktiga barn;

herr *Bergström* i Bäckland, nr 13, om anslag till byggande av enskilda utfartsvägar;

herr *Ericson* i Boxholm, nr 14, angående viss ändring i fattigvårdslagens hemortsrättsbestämmelser;

herr *Persson* i Tidaholm, nr 15, om understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten Anders Gustaf Pantzar; samt

herr *Pettersson* i Hällbacken, nr 16, med förslag till viss bestämmelse i fråga om kungörandet av kommunalfullmäktiges sammanträden.

Dessa motioner bordlades.

§ 21.

Justerades protokollsutdrag.

§ 22.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Lundkvist* i Eskilstuna under 4 dagar från och med den 15 innevarande januari.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.12 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 15 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

I enlighet med därom den 11 innevarande månad fattat beslut skulle nu företagas val av suppleanter i de ständiga utskotten; och anställdes först val av suppleanter i konstitutionsutskottet.

Därvid avlämnades 160 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Andersson* i Igelboda,
- » *Laurén*,
- » *Karlsson* i Vadstena,
- » *Lindmark*,
- » *Olsson* i Mora,
- » *Fast*,
- » *Pettersson* i Broaryd,
- » *Holmström*,
- » *Norling*,
- » *Alströmer*,
- » *Brännberg*,
- » *Lundén*,
- » *Västberg* och
- » *Björck* i Kristianstad.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 2.

Härefter företogs val av suppleanter i statsutskottet.

Därvid avlämnades 98 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Nilsson* i Örebro,
- » *Persson* i Fritorp,
- » *Eriksson* i Stockholm,
- » *Järte*,
- » *Danielsson*,
- » *Andersson* i Höör,
- » *Strindlund*,
- » *Anderson* i Storegården,
- » *Jonsson* i Eskilstuna,
- » *Persson* i Falla,
- » *Ward*,
- » *Jönsson* i Revinge,
- » *Norsell*,

herr *Sandwall*,
 » *Andersson* i Ovanmyra och
 » *Högström*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 3.

Vidare företogs val av suppleanter i bevillningsutskottet.

Därvid avlämnades 61 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Olsson* i Gävle,
 » *Lithander*,
 » *Ericson* i Boxholm,
 » *Johansson* i Krogstorp,
 » *Ljunggren*,
 » *Andersson* i Katrineholm,
 » *Heiding*,
 » *Anderson* i Linköping,
 » *Werner*,
 » *Larson* i Tönnersa,
 » *Eklund*,
 » *Ander*,
 » *Blomquist* och
 » *Svedberg*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 4.

Vid nu anställt val av suppleanter i bankoutskottet avlämnades 44 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Höglund* i Göteborg,
 » *Leffler*,
 » *Törnkvist* i Bjuv,
 » *Svedman*,
 » *Johansson* i Edsbyn,
 » *Paulsen*,
 » *Edberg*,
 » *Olson* i Torsby,
 » *Molander*,
 » *Wirsell*,
 » *Andersson* i Falkenberg och
 » *Hammarlund*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 5.

Företogs val av suppleanter i första lagutskottet.

Därvid avlämnades 46 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Sjögren*,
 » *Johanson* i Huskvarna,
 fru *Östlund*,
 fröken *Wellin*,
 herr *Olsson* i Rimforsa,
 » *Olsson* i Mellerud,
 » *Jonsson* i Risinge,
 » *Rudén*,
 » *Sjöström*,
 » *Grapenson*,
 » *Lindberg* och
 » *Bergström* i Bäckland.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 6.

Vidare företogs val av suppleanter i andra lagutskottet.

Därvid avlämnades 44 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Johansson* i Sollefteå,
 » *Wallerius*,
 » *Olovson* i Västerås,
 » *Petersson* i Lerbäcksbym,
 » *Björnberg*,
 » *Pettersson* i Hällbacken,
 » *Gardell* i Gans,
 » *Aronson*,
 » *Hedvall*,
 » *Sandström*,
 » *Hansson* i Trollhättan och
 » *Osberg*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 7.

Slutligen anställdes val av suppleanter i jordbruksutskottet.

Därvid avlämnades 28 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Vahlstedt*,
 » *Månsson* i Erlandsro,
 » *Björk* i Tryde,
 » *Weibull*,
 » *Gustafson* i Vimmerby,
 » *Olsson* i Rödningsberg,
 » *Lindgren*,
 » *Lilliecreutz*,
 » *Andersson* i Löbbo,
 » *Johansson* i Väby,
 » *Andersson* i Tungalsta och
 » *Pehrsson* i Bramstorp.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 8.

Enligt därom av kammaren den 11 i denna månad fattat beslut företogs vidare val av suppleanter i utrikesnämnden.

Därvid avlämnades 37 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Wigforss*,
- » *Pettersson* i Bjälbo,
- » *Johanson* i Stockholm,
- » *Järte*,
- » *Bengtsson* i Norup,
- » *Ward*,
- » *Andersson* i Grimbo och
- » *Winkler*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utrikesnämnden.

På hemställen av herr talmannen beslöt kammaren, att underrättelse om detta val skulle genom utdrag av protokollet meddelas riksdagens kanslideputerade med anmodan till dem att låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om det verkställda valet.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 1—8 här ovan omförmälda valen.

§ 10.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 3, med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen;

nr 4, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § 3 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister;

nr 5, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol;

nr 6, med förslag till lag om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ; och

nr 7, med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 om vissa aktiebolag, som driva lånerörelse; samt

till bankoutskottet propositionerna:

nr 8, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse;

nr 13, angående beredande av ålderdomsunderstöd åt s. k. lådbrevbärare vid postverket; och

nr 14, angående förhöjning för år 1930 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd.

§ 11.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionen nr 9 av herr *Ekman m. fl.*

till jordbruksutskottet motionen nr 10 av herr *Olsson* i Ramsta;
 till statsutskottet motionerna:
 nr 11 och 12 av herrar *Berg* och *Västberg*; samt
 nr 13 av herr *Bergström* i Bäckland;
 till behandling av lagutskott motionen nr 14 av herr *Ericson* i Boxholm;
 till bankoutskottet motionen nr 15 av herr *Persson* i Tidaholm; samt
 till konstitutionsutskottet motionen nr 16 av herr *Pettersson* i Hällbacken.

§ 12.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Schött*, nr 17, om införande i vallagen av sådant stadgande, att jämväl beträffande riksdagens andra kammare personlig efterträdare till vald riksdagman må utses;

herr *Andersson* i Stockholm, nr 18, om uppförande av ett badhus med samlingslokal vid Åkers krutbruk;

herr *Mårtensson m. fl.*, nr 19, om tillfällig avlösningsförbättring åt fast anställda övningslärare vid folkskolorna;

herr *Bergström* i Bäckland, nr 20, om anslag till byggande av enkla bygdevägar;

herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, nr 21, om anslag till byggande av enskilda utfartsvägar;

herr *Svedman m. fl.*, nr 22, angående anskaffande av nya lokaler för Gotlands artillerikårs tygförråd och verkstäder *m. m.*;

herr *Andersson* i Stockholm, nr 23, om utsträckt giltighetstid för fastställda bestämmelser angående avskedsersättning och förtidspension åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen;

herr *Laurin*, nr 24, angående importreglering av spannmål;

herr *Andersson* i Rasjön *m. fl.*, nr 25, angående ändrade grunder för beskattningen av motortrafiken;

herrar *Christenson* och *Eriksson* i Stockholm, nr 26, om gratifikation åt vaktmästaren vid riksdagens tryckeriexpedition G. A. Fastins änka;

herr *Andersson* i Stockholm, nr 27, om pension åt förre arbetaren vid flottans varv i Karlskrona Bror Algot Steinbach;

herr *Höglund* i Göteborg;

nr 28, om årliga understöd åt änkorna efter tre vid statens järnvägar anställda män;

nr 29, om årliga understöd åt verkstadsarbetaren Johan Leonard Noréns änka och minderårige son;

nr 30, om årligt understöd åt banvakten Johannes Johansson Öbergs änka; och

nr 31, om årligt understöd åt linjearbetaren Bernhard Torberntson Holmgrens änka;

herr *Hansson* i Trollhättan:

nr 32, om pension åt arbetaren Karl Johan Forslund; och

nr 33, om understöd åt änkorna efter tre vid statens vattenfalls- och kanalverk anställda män;

herr *Herou m. fl.*:

nr 34, angående expropriationslagstiftning till främjande av ofullständiga jordbruks komplettering m. n.;

nr 35, om retroaktiv tillämpning beträffande vissa arrendeavtal av viss lagstiftning rörande arrende av jord;

nr 36, om lagändring äsyftande att arbetsavtal sammankopplat med eller infört i arrendeavtal, icke må hava laga verkan; och

nr 37, om sådan ändring i gällande sociala arrendelagar, att arrenderad jord med viss minimiareal ej må undantagas lagstiftningens bestämmelser;

herr *Lindberg*, nr 38, angående intensivare skogsvård i Norrland;

herr *Laurin*, nr 39, angående utfärdandet av vissa bestämmelser rörande bröd, som hålles till salu;

herrar *Sandberg* och *Näslund*, nr 40, om anslag för statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk;

herr *Pettersson* i Hällbacken, nr 41, om upphävande av 33 § tredje stycket i väglagen;

herr *Nilsson* i Hörby m. fl., nr 42, angående märkning av importerad havre medelst färgning;

herr *Herou m. fl.*, nr 43, angående åtgärder till avlyftning eller minskning av i små och medelstora jordbruksfastigheter in-tecknad skuld;

herr *Lithander*, nr 44, angående beredande av bidrag till i utlandet varande värnpliktiga för resa till och från lagstadgad värnpliktstjänstgöring; samt

herr *Lundén*, nr 45, angående vissa gamla vägars uppbrytande och förening med fastighet.

Nämnda motioner bordlades.

§ 13.

Ordet lämnades nu på begäran till herr **Hallén**, som anförde: Herr talman! *Interpellation.* Den 6 december 1929 utfärdades Kungl. Maj:ts kungörelse (nr 370) om ändrad lydelse av anvisningarna till kursplan för ämnet kristendoms-kunskap i kungörelsen angående undervisningsplan för rikets folkskolor den 31 oktober 1919. Skolöverstyrelsen hade helt avstyrkt de ifrågasatta förändringarna, medan tre av överstyrelsens medlemmar, bland dem chefen, generaldirektör Holmdahl, förordat vissa förändringar i de till undervisningsplanen fogade anvisningarna. Kungl. Maj:t följde minoriteten inom skolöverstyrelsen beträffande punkterna 12 och 15 men avvek beträffande den viktigaste av de till ändring ifrågasatta punkterna, punkten 5, även från minoritetens inom skolöverstyrelsen hemställan.

Medan minoriteten beträffande lydelsen av ifrågavarande punkt föreslagit ett tillägg till den förutvarande författningstexten av innehåll, att till ordagrant inlärande finge föreläggas barnen »ett mindretal korta, till såväl innehåll som form för barnen lättillgängliga minnesord, hämtade ur Luthers lilla katekes eller den kristna kyrkans klassiska litteratur i övrigt», fick den utfärdade författningen lydelsen »*stycken eller minnesord*».

Det torde icke innebära någon överdrift att påstå, att den utfärdade författningstexten allmänt befunnits i hög grad oklar och mångtydig. För den av minoriteten inom skolöverstyrelsen förordade lydelsen fanns åtminstone en av generaldirektör Holmdahl given motivering, som i någon mån kunde tjäna till ledning för lagtextens tolkning. Men genom inskjutandet av orden »styc-

Interpellation. ken eller» har den uppfattningen självfallet måst uppkomma, att Kungl. Maj:ts beslut innebär ett *avvikande i sak* från den av generaldirektör Holmdahl förordade ståndpunkten. Någon säker ledning för en tolkning av författningens verkliga innebörd har man därför ej i nyssnämnda yttrande. Å andra sidan har vederligen ingen ledning för frågans bedömning i någon form givits från föredragande departementschefens sida.

Följden har blivit en allmän ovisshet, att icke säga rådvillhet, hos dem, som i vårt skolliv skola efterleva Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse. Ovissheten synes vara lika stor hos alla: den högsta centrala skolmyndigheten såväl som våra lokala skolmyndigheter och lärarna. På åtskilliga håll synes man benägen att tolka författningen på det sätt, som bäst stämmer med ens allmänna inställning i frågan.

Det synes därför vara i hög grad angeläget, att ordning på något sätt bringas i den villervalla, som tillskapats genom författningens oklarhet och mångtydighet. Säkerligen skall herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet med glädje gripa ett tillfälle att medverka härtill genom ett klarläggande av författningens innebörd, sådan den avsetts av »dem, som lagen gjorde». Utan att nu ingå på andra sidor av den föreliggande frågan och utan att vilja i något hänseende föregripa, vad riksdagen i övrigt tilläventyrs kan vilja i saken yttra eller åtgöra, främjar kammaren säkerligen på ett berömvärt sätt tankeutbytet kring denna angelägenhet, därest den redan på en av riksdagens första sammanträdesdagar erbjuder ecklesiastikministern tillfället att genom svar på en interpellation bringa klarhet över läget.

Jag anhåller därför vördsamt om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framföra följande spörsmål:

Hur böra enligt herr statsrådets uppfattning förutnämnda i punkt 5 av anvisningarna till kursplanen i kristendomsundervisning vidtagna ändringar rätteligen tolkas med avseende på de olika delarna av Luthers lilla katekes?

Denna framställning bordlades.

§ 14.

Interpellation. Herr talmannen gav vidare på begäran ordet till herr **Flyg**, som yttrade: Herr talman! I konselj fredagen den 6 dec. 1929 — alltså endast några veckor före riksdagens sammanträde — beslöt Kungl. Maj:t om ändrad lydelse av anvisningarna till kursplanen för ämnet kristendomskunskap i rikets folkskolor. Beslutet, vilket anslöt sig till den uppfattningen, som i skolöverstyrelsens utlåtande framförts av herrar Holmdahl och Walli, innebär följande formulering av punkt 5 i ovan nämnda anvisningar:

»*Till ordagrant inlärande får ej föreläggas barnen annat än ett begränsat antal viktigare, för barnen lättfattliga bibelspråk — i enstaka fall något kort sammanhängande stycke ur bibeln — valda psalmverser eller korta psalmer samt ett mindre antal korta till såväl innehåll som form för barnen lättillgängliga stycken eller minnesord, hämtade ur Luthers lilla katekes eller den kristna kyrkans klassiska litteratur i övrigt.* Vid utanläsningen bör läraren tillse, att tillräcklig tid erhålles för inlärandet, och att icke samma krav ställes på alla barnen, utan att all den varsamhet iakttages, som betingas av lärjungarnas individuella läggning.»

Den ändring, som här vidtagits, består i den av undertecknad kursiverade satsen, vilken börjar med orden »samt ett mindre» och slutar med orden »litteratur för övrigt». Vidare ha ovan nämnda anvisningars 12:e och 15:e punkter även omformulerats. I den sistnämnda punkten består den huvudsakliga ändringen däri att följande sats, gällande Luthers lilla katekes strukits:

»och bör icke göras till föremål för utanläsning eller läggas till grund för någon förnyad sammanfattning eller utförligare behandling av samma åskådning».

Interpellation.
(Forts.)

Med dessa förändringar har Luthers lilla katekes återinförts bland de böcker ur vilka utantilläxor får givas barnen. Beslutet har också med all rätt väckt stor uppmärksamhet, dels på grund av det närmaste motivet till detsamma, dels på grund av att därmed ånyo en gammal stridsfråga gjorts aktuell på nytt.

Med det närmaste motivet avser jag den landsbekanta framställningen från Bolstads kommun om rätt att få bedriva undervisning i kristendomskunskap efter eget förstånd och utom ramen av gällande författning. Jag anser det ej nödvändigt att närmare syssla med Bolstadsfallet i detta sammanhang utan nöjer mig med att påpeka att lagtrotsaren vunnit tillnötesgående och förståelse från lagens högste övervakare — regeringen. En församling, som inkommit med önskemål i rakt motsatt riktning, skulle alls inte kunnat ha räknat med en liknande förståelse eller handräckning. Regeringens beslut är alltså en illustration till och ett exempel på, att då lag trotsas i reaktionär och bakåtsträvande anda, är detta något som bör omhuldas och uppmuntras från landets högsta myndighet.

Emellertid har genom regeringens beslut av den 6 december en gammal stridsfråga åter blivit aktuell. Frågan om religionsundervisningen vid skolorna samt särskilt frågan om Luthers katekes lämplighet såsom lärobok har tidigare varit föremål för riksdagens behandling vid olika tillfällen.

I gällande »Undervisningsplan för rikets folkskolor» av år 1920 förekommer vid ett flertal tillfällen i kursplanen för kristendomskunskap följande formulering:

»läsning av Luthers lilla katekes såsom ett historiskt uttryck för Luthers uppfattning av kristendomens huvudstycken».

Denna formulering, enligt vilken katekesen skall användas såsom lärobok, borde hava varit tillräckligt reaktionär även för den nu sittande regeringen. Redan 1903 års riksdag anhöll i en skrivelse till Kungl. Maj:t om vidtagande av åtgärder att få katekesundervisningen ersatt »med en ny efter barnålderns mottaglighet och behov anpassad handledning i den kristna tros- och sedeläran». Från 1919 års riksdag finns ett yttrande av andra kammarens första tillfälliga utskott vari bland annat säges:

»I ifrågavarande förslag till undervisningsplan har katekesundervisningen inskränkts till att omfatta enbart sista årskursen och att avse endast Luthers lilla katekes, och dessutom torde regeringen vid fastställandet möjligen finna skäl att helt utesluta katekesen som lärobok».

Av dessa samt flera liknande uttalanden framgår att på mycket tidigt stadium har katekesen utdömts såsom lärobok av personer, som säkerligen icke alls delar undertecknads uppfattning, att kristendomsundervisningen i sin helhet bör försvinna från skolornas arbetsplan. Regeringens beslut blir mot denna, i korthet uppskisserade bakgrund, än märkligare.

Obestridligen befinna vi oss för närvarande i en period, då prästerna av olika skolor och deras bundsförvanter vädra morgonluft och är på offensiv. Det är ej enbart Bolstads och liknande mörka församlingars prästerskap, som drager sin lans för Luthers katekes. Bland kammarens ledamöter utdelades under föregående riksdag en bok författad av statskyrkans högste chef, ärkebiskop Söderblom. Denna bok var en klar propagandaskrift för katekesen. Jag tillåter mig anteckna några betecknande citat:

»I kyrkans undervisning, i nattvardsläsningen och dess förberedelse, söndagsskolan, är Luthers lilla katekes omistlig och torde komma till användning, så länge det finnes en kristen kyrka på jorden». — — — »Den som skriver dessa rader, är livligt övertygad om, att lilla katekesen har en betydelsefull

Interpellation. framtid även i det borgerliga samhällets religionsundervisning». — — — »Har man tillgång till en sådan urkund, skulle det vara fåvitskt att för undervisningen om kristendomen rata den. Hur den bäst skall komma skolan till godo, är en fråga för sig». — — — »Barnen få lära sig erkännansvärt mycket om Luther. Lämpligt är, att de även känna något av honom. Och vad skulle, näst hans trospsalm, komma före de sidor, han själv föredrog framför allt annat, som flutit ur hans penna». — — —

En starkare lovsång över Luthers katekes kan väl knappast komponeras. Förmodligen har regeringen känt sig vara i starkt sällskap då den gick att fatta sitt beslut.

Hur har nu beslutet uppfattats? Är det en seger för Bolstad eller ej? Man har påstått att så ej skulle vara fallet. Ett faktum är emellertid att i de schartausanska bygderna är man mycket tillfredsställd. Formuleringen: »ett mindre antal stycken och minnesord» tolkas efter behag. En kyrkoherde har uttalat sig på följande sätt: »Vår önskan gick ut på att katekesen skulle föreskrivas vid undervisningen, nu ha vi fått medgivande att använda den.»

Och ordföranden i den katekesdeputation, som uppvaktade regeringen, säger:

»I själva verket är det inte så litet som Kungl. Maj:t givit. Det är mer än som synes. Ty där god vilja finnes hos skolråd och lärare, kan dock numera även efter detta beslut kristendomsundervisningen få bedrivas med katekesen som underlag.»

Det är tämligen säkert att dessa herrar tolkat regeringens beslut så som det avsetts. I varje fall hava de givit uttryck åt hur den nya formuleringen kommer att tolkas och hur katekesen kommer att användas. Regeringen har handlat helt i reaktionens intresse, då den utan riksdagens hörande vidtagit en sådan ändring av gällande skolordning, att de massor av arbetare- och småfolksbarn, som årligen besöka folkskolorna, i ännu större utsträckning kommit under prästernas fördummande inflytande. Förbittringen bland arbetarmassorna är även stark och en bred uppfattning gör sig gällande, att detta beslut ej kan tolereras utan måste visas tillbaka. Tiden talar ej för åtgärder i den riktning som regeringens beslut pekar utan åt rakt motsatt håll. Kravet på kristendomsundervisningens fullständiga slopande har vuxit kraftigt under de senaste veckorna på grund av regeringens beslut, och detta krav måste snarast tillnötesgås.

Det synes mig emellertid som om både riksdagen och framför allt det arbetande folket, vars barn regeringens beslut gäller, ha den största anledning att av regeringen få några upplysningar i denna angelägenhet. Några upplysningar äro av största intresse vid frågans fortsatta behandling både inom riksdagen och ute i landet, och äro särskilt nödvändiga, dels på grund av att regeringens beslut fattades veckorna innan riksdagen sammanträdde, dels på grund av de olika tolkningar beslutet i fråga fått.

Jag tillåter mig alltså till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ställa följande frågor:

1. Av vilken anledning avvaktade icke regeringen, innan beslut fattades i den betydelsefulla fråga det här gäller, den sammanträdande riksdagen för att låta denna avgöra spörsmålet?

2. Anser regeringen, att dess beslut av den 6 december står i överensstämmelse med det principiella innehållet i 1920 års av riksdagen fastställda undervisningsplans avsnitt beträffande ämnet kristendoms-kunskap?

3. Vad avses med formuleringen: »ett mindre antal korta, till såväl innehåll som form för barnen lättillgängliga stycken eller minnesord, hämtade ur Luthers lilla katekes eller den kristna kyrkans klassiska litteratur i övrigt»? Avses därmed att kristendomsundervisningen nu får bedrivas »med katekesen som underlag»?

4. Om regeringen ej själv har någon tolkning av ovan återgivna oklara bestämmelse, vem skall då tolka densamma? Skall detta göras efter eget gottfinnande av skolläraren, skolrådet, kyrkoherden eller någon annan myndighet i kommuner och skoldistrikt? *Interpellation.*
(Forts.)

Jämväl denna framställning bordlades.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Herr *Öhman* avlämnade följande utav honom *m. fl.* undertecknade motioner, nämligen:

nr 46, angående militärmanskaps rätt till organisation;

nr 47, angående förbud i vissa fall mot värnpliktigas skiljande från arbete eller tjänst m. m.;

nr 48, angående militärmanskaps frikallande från tjänstgöring den första maj;

nr 49, angående beredande åt de värnpliktiga av viss rätt till tjänstledighet m. m.;

nr 50, om höjning av de värnpliktigas avlöning;

nr 51, angående förbud mot kommendering av militärmanskap till deltagande i kyrkoparader m. m.; och

nr 52, angående avskaffande av gällande bestämmelser om skyldighet för militärmanskap att giva överordnad hederstecken (hälsning, honnör).

Ifrågavarande motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.15 e. m. för att åter sammanträda kl. 2.30 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 15 januari.

Kl. 2.30 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr statsrådet *Lundvik* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 16, angående godkännande av ett mellan Sverige och Tyska riket slutet tilläggsavtal nr 2 till handels- och sjöfartstraktaten den 14 maj 1926.

Denna proposition bordlades.

§ 2.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Andersson* i *Dunker m. fl.*,

nr 53, om sänkning av skatten för vissa automobiler; och

nr 54, om höjning av skatten å bensin och motorsprit;

herr *Alströmer m. fl.*, nr 55, om viss ändring i lagen om skogsaccis;

fru *Nordgren*, nr 56, om fortsatt giltighet för förordningen om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor m. fl. lyxvaror;

herr *Olsson* i *Golvvasta m. fl.*:

nr 57, om exportunderstöd för runmärkt smör; och

nr 58, om höjning av tullen å smör; samt

herr *Jönsson* i *Boa m. fl.*, nr 59, om fördjupning av fiskehamnen vid Hanö.

Nämnda motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.37 e. m.

In fidem
Per Cronvall.